

УДК 930.1:94 (498)

Володимир КРОЙТОР

ІСТОРИОГРАФІЧНИЙ АСПЕКТ УКРАЇНСЬКОГО ПИТАННЯ В ПОЛІТИЦІ РУМУНІЇ МІЖВОЄННОГО ПЕРІОДУ

У статті проаналізовано історіографічний аспект українського питання в політиці Румунії міжвоєнного періоду. При цьому виокремлено два принципові підходи щодо висвітлення проблематики: монопартійний та демократичний. Значну увагу приділено позиції українських і зарубіжних істориків. Автор піддає критичній редуплікації погляди деяких представників румунської історичної школи. Обґрунтовано потребу всестороннього й неупередженого характеру розгляду проблематики.

Ключові слова: державницький напрям, ідеологічна схема, історичний контекст, автохтонність, історичне право.

Історія боротьби українського народу за утворення незалежної держави займає одне з пріоритетних місць сучасних суспільствознавчих наук. Її актуальність і багатоаспектність зумовлюють поглиблений інтерес з боку істориків до українського питання в політиці тих держав, які володіли українськими етнічними землями в міжвоєнний період. Тому назріла потреба підсумувати доробок науковців у дослідженні українського питання в політиці Румунії, виокремити недостатньо висвітлені проблеми, привернути увагу до їх подальшого вивчення.

У дослідженнях даної тематики вирізняються два основних підходи: партійно-класовий і національно-демократичний. Перший випливав з ідеологічних засад комуністичного тоталітарного режиму й намагався підпорядкувати його гаслам політику до українців. Після падіння тоталітарного режиму він зазнав краху. Національно-демократичний підхід було започатковано істориками народницького і державницького напрямку, та після їх заборони в УРСР розвивався в українській діаспорі. З відновленням державної незалежності України цей, другий, підхід став провідним у сучасній науці.

За хронологічним принципом історіографію проблематики можна поділити на чотири періоди.

Перший період розпочався в 1917 р. і тривав до кінця 1920-х рр. Він характеризується початком наукових досліджень. Другий період – це 1930-х рр. – перша половина 1950-х рр. Його особливістю було посилення ідеологічного тиску на історичну науку в умовах тоталітарного режиму. Третій період розпочався з другої половини 1950-х рр. і завершився в середині 1980-х рр. Він характеризується надмірною заідеологізованістю і засиллям партійної кон'юнктури. Четвертий, сучасний, – почався на рубежі 1980–1990-х рр. ХХ ст.

Перший період розпочався від доби визвольних змагань українського народу 1917–1920 рр. Відновлення державності України сприяло вивченню історії українського народу вітчизняними та зарубіжними вченими. Законне прагнення українців здобути свободу й незалежність у власній державі підтримували представники інших національностей колишніх Російської та Австро-Угорської імперій. Румунська анексія українських етнічних земель Буковини й Бессарабії та їх форсована асиміляція призвели до активної протидії українського населення. Обставини україно-румунських відносин у 1918–1927 рр. послужили стимулом для відповідного наукового осмислення проблеми.

Надзвичайно важливе значення для її наукового дослідження мали праці видатних українських вчених і громадсько-політичних діячів: М.Грушевського¹, О.Барвінського², Ю.Бачинського³, Д.Донцова⁴ та багатьох інших. У передмові до першого видання “Історії України-Руси” М.Грушевський писав: “Вправді невеселий переважно образ дає нам наша історія, сумніший може часом ніж інші, але суспільність, що дає віру в себе, мусить мати і відвагу глянути на неприкрашену правду свого минулого, щоб зачерпнути в ній не зневіру, а силу”⁵. Він орієнтував дослідників на вивчення історії українського народу в різних історичних обставинах, які “на довгі віки кинули його на роздоріжжі політичного життя, як безборонну, безза-

хисну здобич для заборчих апетитів його сусідів, як етнографічну масу без національної фізіології, без традицій, навіть без імени”⁶.

Теоретичне обґрунтування ідеї об’єднання всіх українських земель в єдине державне утворення, здійснене визначним громадсько-політичним діячем як М.Міхновським⁷, стало серцевиною ідеології українського народу в боротьбі за єдину Українську державу. Перша світова війна та анексія Румунією українських земель Буковини й Бессарабії перетворили його на одне з найважливіших чинників європейської історії.

Визначальною умовою для розгортання наукових досліджень українсько-румунських відносин стало відновлення національної державності України. Утворення в 1918 р. Всеукраїнської Академії наук (ВУАН) започаткувало системний напрям історичних досліджень, хоча ця наукова інституція в радянські часи була під впливом комуністичної ідеології. Це призвело до одностороннього висвітлення проблеми з позиції партійно-класової системи. Окремі події, що характеризують національні мотиви українського суспільного руху Буковини й Бессарабії, не позбулися подібних підходів і до цього часу. Дослідження українського питання в політиці Румунії пов’язані з процесом формування національної свідомості. Румунські історики цей період розглядають як перехідний до новітньої доби. Українська революція й відновлення національної державності України стало важливим чинником у дослідженні зазначеної проблеми.

Історична думка 1920-х рр. складається з наукових досліджень в УСРР, на західно-українських землях, діаспорі та в Румунії. Методологічною основою радянських досліджень був марксизм-ленінізм, а тому факти, які не вкладались у визначену ідеологічну схему, залишалися поза увагою науковців. Заперечувальні постулати щодо українського питання в румунських істориків стали основою тенденційності їх досліджень.

Марксистський напрям повністю визначався політичною лінією партійного керівництва. Після утворення СРСР бессарабська й буковинська проблеми розглядалися на основі національних принципів самовизначення народів. Красві назви “Буковина” і “Бессарабія” замінили на “Україна” і “Молдавія”. Основу монографічних досліджень, збірників, науково-популярних статей склали роботи, які висвітлювали визвольний рух Буковини та Бессарабії в контексті більшовицького перевороту 1917 р.⁸ Радянський напрям досліджень був ізольований від впливу зовні. Відсутність контактів радянських істориків із своїми зарубіжними колегами значно звужувала параметри їх наукових пошуків.

Важливе значення для історичної науки, що охоплювала українсько-румунські відносини, мало визначення характеру боротьби українського народу Буковини й Бессарабії проти румунської окупації. У працях учених Західної України з державницьких позицій інтерпретовано події Української революції на Буковині як складові всіх українських земель. Важливе місце в дослідженні займають спогади учасників історичних подій 1920-х рр., які висвітлювались у засобах масової інформації. Проте вони в цей період, на думку окремих сучасних учених, “носять тематичний характер”⁹. Не зважаючи на об’єктивні труднощі української історіографії цього часу, тематика наукових робіт ґрунтувалася на достатній джерельній основі й не зазнавала істотної ідеологічної обробки. Так, дослідник С.Водотика вважає “1920-ті рр. «золотим віком» української історичної науки і культури”¹⁰.

Наукові підходи, що поєднувались з аналізом проблематики, забезпечувала українська діаспора. На початку 1920-х рр. вона поповнилася “новими інтелектуальними силами”¹¹. Праці таких істориків створювали об’єктивне тло для перспектив її детального розгляду. У процесі розвитку українського національного руху у 1920-х рр. учені діаспори “закладають принципово новий напрям досліджень – націологію”¹². Її теоретичні засади обґрунтував Д.Донцов, який вважав, що український націоналізм базується на принципових засадах пригнобленої нації без своєї державності¹³. Таке тлумачення суперечило ідеологічному характеру радянської історичної науки.

Румунські історики розглядали українців як частину слов’янського етносу. Провідною фігурою серед них був відомий політичний діяч, автор численних публікацій з історії Румунії Н.Йорга, який заперечував автохтонність українців Буковини й Бессарабії, вважаючи їх україні-

зованими румунами¹⁴. Така позиція відповідала концепційному виміру політичної еліти Румунії.

Близький до нього за своїми поглядами румунський історик А.Ксенопол¹⁵ розглядав українську проблематику з позицій синтезу румунської та всесвітньої історії як контакт “від народу до народу”¹⁶. Проте публікації К.Регуша стверджують, що в румунській історіографії немає свідчень, які б документально заперечували походження українських поселень у Буковині¹⁷.

Один із найавторитетніших румунських істориків І.Ністор обґрунтував концепцію “історичного права” Румунії на Покуття, Бессарабію і Буковину¹⁸. Він уперше в Румунії сформулював домагання на Трансністрію, обстоюючи молдавські претензії на землі Покуття. В окремих його книгах умотивовувалися румунські претензії на буковинські землі¹⁹. Так, зокрема, В.Греку відзначає, що “етнографічна карта, додана в німецькому виданні, на мирних переговорах у Парижі та наступних, а потім, під час визначення кордонів з Польською республікою, була основою переговорів і головним джерелом інформації для обґрунтування наших прав на всю Буковину”²⁰. Такі підходи слугували правлячому режиму політичним обґрунтуванням анексії українських етнічних земель. Українське питання розглядалося крізь призму австро-німецького політичного ідеалізму. У своїх роботах Н.Йорга, торкаючись української проблеми, обґрунтував позицію Румунії щодо Задністрянщини, Придунав’я, Буковини. На його думку вона має базуватися на доктрині семініторизму, тобто концентрації досліджень на єдиній, найважливішій проблематиці й має обстоювати державницькі інтереси Румунії. Ігноруючи національні права українського народу, він ставив під сумнів закономірності об’єктивного розвитку історичного процесу.

У праці “*Voința obștii românești*” Н.Йорга визначає історичне місце румунів у світовій цивілізації. Не заперечуючи українського впливу на румунську історію, пояснює його тривалим процесом слов’янського засилля²¹ й доходить висновку, що піднесення й розвиток українського національно-визвольного руху в Буковині було викликано зовнішніми факторами. Засуджуючи міжнародний імперіалізм, який водночас домагався й поділу України, він висунув румунську національну ідею.

Послідовники Н.Йорги залишалися на тих самих позиціях. У праці І.Ністора “*Istoria Bucovinei*” останні розділи присвячені подіям 1918 р.²². Автор пише, що український національний рух на буковинській землі був для румунської сторони серйозною перепорою на шляху до об’єднання королівства. На думку вченого, він мав суспільно-організаційні структури, яким буковинські румуни не могли ефективно протистояти. Цим самим він виправдовує збройну акцію Румунії та анексію Буковини на початку листопада 1918 р.²³.

Намагаючись звузити спільну фактологічну базу румуно-українських взаємовідносин, румунські вчені приділяли особливу увагу дослідженню іноземних архівів²⁴. Сучасну територію Румунії і Молдови вважали місцем тривалого проживання предків румун²⁵. Буковина й північно-західне Причорномор’я розглядалась як частина цього ареалу²⁶. Стверджувалося, що далі, на північ від цих земель, проживали даки, яких розділяв Траянський вал, зведений між річками Прут і Дністер для захисту від кочівників²⁷.

Заслуговує особливої уваги той факт, що протягом століть румуни використовували руську мову в діловому й церковному вжитку²⁸. Молдавське князівство перебувало під руським впливом, особливо релігійним²⁹. Такі висновки можна зробити на основі румунських досліджень з історії Молдови³⁰. Вважається, що Австрія анексувала Буковину, виходячи із власних геополітичних інтересів³¹.

Характерною рисою згаданих праць було прагнення авторів довести перевагу румунського етносу над українським у Буковині й Бессарабії. Найбільш вагомий внесок зробив І.Ністор, який після вбивства залізногвардійцями Н.Йорги став одним із лідерів румунської історичної науки. Він обґрунтував перевагу українців тим, що австрійська влада вносила до статистичних даних частину румунського населення, яке володіло українською мовою. У роботі “*Români și rutenii în Bucovina*” автор заперечує автохтонність буковинських українців, вважаючи їх переселенцями із Галичини³². Складаючи етнографічну карту Буковини, він поражував українців і гуцулів як окремі національності, а міста – чисельністю лише більше однієї тисячі

жителів. Таким чином, до цієї схеми не потрапило українське населення, яке головним чином проживало в невеликих селах.

Піддавалася перегляду історія українсько-румунських відносин³³. Тенденційно висвітлювалися молдовсько-українсько-російські відносини³⁴. Сам Н.Йорга критикував А.Ончула за те, що він “стоїть на українських позиціях”³⁵. Заслужує уваги його коментар статистичних даних перепису населення, проведеного у 1890 р. австрійськими властями. За ними в Буковині проживало 333 597 українців, а румунів – 208 300, 50 000 німців, 83 000 євреїв, 24 000 поляків, 8 100 угорців і 3 200 ліпован³⁶ (православних старообрядців. – *Ред.*). У коментарі Н.Йорга намагався обґрунтувати історичні права румунів на буковинські землі.

Румунський дослідник Г.Недеї вважає Галичину епіцентром української західної колонізації³⁷. Натомість, українські поселення в Південній Буковині та Марамороші засвідчені документально в найдавніших слов'яно-молдавських грамотах XIV–XVII ст., і немає жодного доказу, який би заперечував, що вони із самого початку засновані українським населенням³⁸. Вони розташовані на периферії південно-західного українського етнолінгвістичного масиву і є продовженням українства на дивергентній території. Таким чином, це заперечує тезу про те, що українці оселилися тут у результаті міграції галичан.

Отже, протягом першого періоду розпочалося дослідження українського питання в політиці Румунії за трьома напрямками: українськими вченими, частина яких після утворення СРСР працювала в діаспорі, дотримуючись демократичних засад, радянськими вченими, які керувалися марксистсько-ленінською ідеологією, і закордонними істориками.

На другому етапі, після появи “Короткого курсу історії ВКП(б)”, з архівів було вилучено значну кількість документів досліджуваної тематики. Українське питання розглядалося лише крізь призму класової боротьби за приєднання Північної Буковини і Бессарабії до УРСР. Так, В.Осечинський, аналізуючи становище українського народу, намагався довести, що національне питання можна розв'язати “лише в зв'язку і на ґрунті пролетарської революції”³⁹. Нав'язувався постулат, що радянська влада своїм існуванням вирішувала національну проблему.

У концептуальному вимірі радянської історичної науки національний і соціальний фактори вважалися єдиним цілим. Обов'язковою умовою публікації історичних досліджень стало штучне прив'язування проблеми до “революційних ідей”, або “розгортання боротьби трудящих за возз'єднання з Радянською Україною”, чи “боротьбу за встановлення радянської влади” і т. п. Ідеологічний напрям досліджень знижував їхню наукову цінність, девальгував його практичне значення, звужував об'єкт історичних пошуків.

Із середини ХХ ст. над українською проблемою в політиці Румунії радянські історики практично перестали працювати. Її фрагментарно висвітлювали в контексті проблем, які підпорядковувалися політичним цілям для обслуговування правлячого режиму. Розглядаючи історію українського народу, ігнорувалось українське питання як один із домінуючих факторів національної політики Румунії. Автори відходили від об'єктивних закономірностей історичної дійсності, перекручували події в Буковині й Бессарабії періоду визвольних змагань на догоду пануючій ідеології.

У дослідженні І.Компанійця “Боротьба за радянську владу на Буковині” національні прагнення українців показані з позицій надуманих “ідей Великого Жовтня”, які вплинули на “розгортання” боротьби за “соціальне і національне визволення та возз'єднання краю з Радянською Україною”⁴⁰. Автор наводить чимало фактів збройної боротьби українців проти румунської влади. Визвольну боротьбу вважає класовим виступом трудящих під впливом “Великої Жовтневої соціалістичної революції”. Це пояснення не відповідає історичній дійсності, тому що не підтверджується фактами.

І.Компанієць відзначив, що в повстанні солдатів 113-го полку в листопаді 1919 р. у Чернівцях брали участь представники всіх національностей, які перебували на службі в цій частині⁴¹. Румунські документи свідчать, що в ньому взяли участь українці, а вояки-румуні, дотримуючись нейтралітету, залишилися в казармах⁴². Тлумачення автором цього повстання як революційного не має реальних підстав, оскільки архівні документи цю гіпотезу не підтверджують.

Можливість включення до складу УРСР буковинської і частини бессарабської землі в радянській історіографії розглядалась як невідворотний процес творення української, але соціалістичної нації. Було виведено історичну закономірність об'єднувчих процесів українського народу. Вважалося, що історична справедливість для українців можлива тільки за умови встановлення й розвитку радянської системи. Безальтернативні узагальнення, що ділили українське суспільство за класовою ознакою, закладали деструктивні механізми в методи історичних досліджень.

Певною мірою їх дотримувався А.Юрченко в праці “Хотинское восстание”⁴³. Зібраний ним фактичний матеріал створює цілісну картину боротьби українців проти румунської анексії. Більш детально ці події не висвітлювалися в українській радянській історичній науці. Але, як і його попередники, зважаючи на позитивні сторони опублікованих праць, він не дав вичерпної відповіді на питання про характер революційного руху українського народу.

У радянській Україні вчених фактично позбавили можливості об'єктивного підходу до національної тематики. Однак розвиток співробітництва в рамках “соціалістичної співдружності” з Румунією дещо сприяв активізації досліджень історії обох народів, особливо в пошуку їх спільної участі в “революційному русі” та “соціалістичному будівництві”. Українська радянська історіографія пояснювала події міжвоєнного періоду, пов'язані з румуно-українськими відносинами, у контексті спільних із російськими умов і характером революційного руху першої чверті ХХ ст. Для цих досліджень характерні такі загальні ознаки:

- причиною народного невдоволення були соціальні фактори, усі інші мали похідне від нього значення;
- революційний рух українського народу в Буковині й Бессарабії відбувався під впливом Жовтневої більшовицької революції 1917 р. і під безпосереднім керівництвом комуністів;
- кінцевою метою боротьби українців Буковини й Бессарабії було встановлення радянської влади та об'єднання в єдину радянську державу під керівництвом партії більшовиків;
- у своїй боротьбі українці розраховували на допомогу й підтримку пригнічених класів, насамперед – російських пролетарів.

Перелічені ознаки були характерними майже для всіх радянських досліджень, які торкалися цієї проблематики.

Національні традиції української історіографії зберігали історики Галичини, Буковини та діаспори. Незважаючи на перешкоди влади, в Галичині продовжували діяти осередки Наукового товариства імені Т.Шевченка, які досліджували українсько-румунські відносини. Розглядаючи українське питання в політиці Румунії як частковий сегмент історичного процесу, автори розробляли синтезуючу концепцію історії України як частини всесвітньої історичної науки. Роботи істориків української діаспори розвінчували національну політику в СРСР і псевдонаукові праці радянських дослідників з українського питання. Вони намагалися творити об'єктивну історію українського народу.

Румунські історики цього періоду притримувалися традицій своїх фундаторів. Своєрідну інтерпретацію подіям 1917–1918 рр. дано в роботі Г.Пінта “Rolul organizațiilor militare moldovenești; în actul unirii Basarabiei”⁴⁴. Приєднання Бессарабії до Румунії подається як довершений факт добровільного союзу всіх національностей краю. Автор обійшов увагою спроби Української Центральної Ради владнати компромісом бессарабську проблему. Односторонній аналіз румунсько-українських відносин значно звужує фактологічну основу дослідження.

У роботі Т.Балана “Rolul Lui Vasile Bondarescul in preajma unirii”⁴⁵, присвяченій тридцятиріччю об'єднання, наголошувалося на значенні суб'єктивних факторів історії. Дослідник зважає на роль В.Бондареску у приєднанні Буковини до Румунії. На думку автора, переконливі аргументи під час його зустрічі з найвищими посадовими особами Румунії визначили виступ румунської армії до Буковини. Це дозволяє припустити, що політична ситуація на початку листопада 1918 р. у Буковині складалася не на користь румунської сторони.

Після приходу 1947 р. до влади комуністів у Румунії розпочався перехід історичної науки на марксистські позиції. Глумачення українського питання набуло дещо іншого, ніж

раніше, змісту. Формально акцентуючи увагу на двосторонніх історичних зв'язках, замовчува-лося право українського народу на незалежність.

Історіографія українського питання в політиці Румунії міжвоєнного періоду минулого століття зазнала відчутного методологічного тиску партійного керівництва, внаслідок чого українсько-румунські політичні відносини розглядалися крізь призму пануючої тоді комуністичної ідеології. Українська діаспора певним чином забезпечувала науково виважені аналітичні підходи в дослідженні проблематики. Румунська історична наука намагалася довести так зване “історичне право” на володіння українськими етнічними землями.

1. Грушевський М. Формы национального движения в современных государствах / М. Грушевський // Національні відносини в Україні у ХХ ст. : зб. докум. і матеріалів. – К., 1994; Грушевський М. Історія України-Руси : в 11 т., 12 кн. / М. Грушевський. – К. : Наук. думка, 1991. – Т. 1. – 648 с.
2. Барвінський О. Історія України-Руси / О. Барвінський. – Львів, 1904. – 122 с.
3. Бачинський Ю. Економічні підстави самостійності націй / Ю. Бачинський // Націоналізм : антологія. – К. : Смолоскип, 2000. – С. 133–146.
4. Донцов Д. Ідеологія чинного націоналізму / Д. Донцов // Націоналізм : антологія. – К. : Смолоскип, 2000. – С. 188–196.
5. Грушевський М. Історія України-Руси : в 11 т., 12 кн. / М. Грушевський. – К. : Наук. думка, 1991. – Т. 1. – С. 9.
6. Там само. – С. 3.
7. Міхновський М. Самостійна Україна / М. Міхновський // Націоналізм : антологія. – К., 2000. – С. 147–158.
8. Виноградов В. “Две Румынии” и Советская Россия (ноябрь 1917–1918 гг.) / В. Виноградов // История СССР. – М., 1983. – № 5. – С. 30–49; Всемирная история. – М. : Из-во соц.-эконом. л-ры, 1961. – Т. 8. – 636 с.; Зайончковский А. Подготовка России к империалистической войне / А. Зайончковский. – М., 1926. – 284 с.
9. Великочий В. Історія ЗУНР: джерела до вивчення державного будівництва : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук : 07.00.06 / В. Великочий. – Львів, 1999. – С. 7.
10. Водотика С. Історична наука УСРР 1920-х років: соціополітичні, науково-організаційні та концептуальні основи функціонування : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук / С. Водотика. – К., 2001. – С. 1.
11. Рафальський О. Національні меншини України в ХХ столітті: Історіографія : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра іст. наук : 07.00.06 / О. Рафальський ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2001. – С. 3.
12. Рафальський О. Національні меншини України у ХХ столітті : історіографічний нарис / О. Рафальський. – К., 2000. – С. 23.
13. Донцов Д. Ідеологія чинного націоналізму / Д. Донцов // Націоналізм : антологія. – К. : Смолоскип, 2000. – С. 194.
14. Iorga N. Histoire des roumains et de la romanite orientale / N. Iorga. – București, 1945. – Vol. X. – 384 p.; Iorga N. Istoria Românilor din Ardeal și Ungaria / N. Iorga. – București : Editura științifică și enciclopedică, 1989. – 566 p.
15. Xenopol A. Istoria Românilor din Dacia lui Traian / A. Xenopol. – București, 1913. – Vol. I. – 498 p.
16. Op. cit. – P. 143.
17. Регуш К. Українці в Румунії / К. Регуш // Український вісник. – Бухарест : Союз Українців Румунії, 1999. – № 1–2. – С. 3–4.
18. Nistor I. Zece ani de la unire / I. Nistor. – Cernăuți, 1929. – 180 p.
19. Nistor I. Românii și ruteni in Bucovina / I. Nistor. – București : Editura Academiei Române, 1915. – 68 p.
20. Grecu V. Răsplata unei munci / V. Grecu // Glasul Bucovinei. – Cernăuți, 1927. – 3 iulie. – P. 3.
21. Iorga N. Voința obștii românești / N. Iorga. – București, 1983. – P. 15.
22. Nistor I. Istoria Bucovinei / I. Nistor. – București : Humanitas, 1991. – 454 p.
23. Op. cit. – P. 354–454.
24. Xenopol A. Istoria Românilor din Dacia lui Traian / A. Xenopol. – București, 1913. – Vol. I. – P. 143–144.
25. Bogdan I. Cronicele slavo – române din sec. XV–XVI. Cronicile medievale ale României / I. Bogdan. – Vol. II. – București, 1959. – P. 54.
26. Op. cit. – P. 29.
27. Хофбауэр Х. Буковина, Бессарабия, Молдавия : Забытая земля между Западной Европой, Россией и Турцией / Х. Хофбауэр, В. Роман. – Черновцы, 1996. – С. 158.

28. Bogdan I. Cronicile slavo – române din sec. XV–XVI. Cronicile medievale ale României / I. Bogdan. – București, 1959. – Vol. II. – P. 262.
29. Cronica Ghiculeștiilor. Istoria Moldovei între anii 1695–1754. – București : Editura academiilor Republicii Socialiste România, 1965. – P. 489–491.
30. Costin M. Letopisețul țării Moldovei. De neamul Moldovenilor / M. Costin. – București : Editura Minerva, 1979. – P. 127–190.
31. Iorga N. Istoria Românilor din Ardeal și Ungaria / N. Iorga. – București : Editura științifică și enciclopedică, 1989. – P. 198.
32. Nistor I. Români și ruteni în Bucovina / I. Nistor. – București : Editura Academiei Române, 1915. – P. 1–2.
33. Costin M. Interpretări și comentarii / M. Costin. – București, 1913. – P. 196–248.
34. Исторические связи народов СССР и Румынии в XV – начале XVIII в. : документы и материалы : в 3 т. – М. : Наука, 1970. – Т. II. – С. 249–297.
35. Iorga N. Cuvinte adevărate / N. Iorga. – București : Institutul Minerva, 1903. – P. 155–156.
36. Iorga N. Romanismul în Bucovina / N. Iorga. – București, 1913. – P. 79.
37. Nedei G. Cum a rezolvat Ceaușescu problema maghiară / G. Nedei // România Mare. – București, 1999. – 22 ianuarie. – P. 20.
38. Регуш К. Українці в Румунії / К. Регуш // Український вісник. – Бухарест : Союз Українців Румунії, 1999. – № 1–2. – С. 3–4.
39. Осечинський В. Галичина під гнітом Австро-Угорщини в епоху імперіалізму / В. Осечинський. – Львів, 1954. – С. 182.
40. Компанієць І. Боротьба за радянську владу на Буковині / І. Компанієць. – К. : Держ. вид-во політ. л-ри, 1950. – С. 36.
41. Там само.
42. Там само.
43. Центральний державний архів громадських об'єднань України (ЦДАГО України), ф. 57, оп. 2, спр. 339, арк. 1.
44. Юрченко А. Хотинское воостание : К истории борьбы северной Бессарабии против австро-венгерских и румынских оккупантов в 1918–1919 гг. / А. Юрченко. – К. : Укр. изд-во політ. л-ры, 1948. – 142 с.
45. Pinta G. Rolul organizatiilor militare moldovenești în actul unirii Basarabiei / G. Pinta. – Cișinău, 1932. – 120 p.
46. Balan T. Rolul lui Vasile Bondarescul in preajma unirii / T. Balan. – Cernăuți, 1938. – 36 p.

В статтє проанализирован исторический аспект украинского вопроса в политике Румынии межвоенного периода. При этом выделено два принципиальных подхода относительно освещения проблематики: монопартийный и демократический. Значительное внимание уделено позиции украинских и зарубежных историков. Автор подвергает критической редупликации взгляды некоторых представителей румынской исторической школы. Обоснована необходимость всестороннего и беспристрастного характера рассмотрения проблематики.

Ключевые слова: государственное направление, идеологическая схема, исторический контекст, автохтонность, историческое право.

In the article historiographical content of Ukrainian issues in Romanian politics of the interwar period is analyzed. The fundamental approaches to elucidation of the issues are singled out: one-party and democratic. Much attention is paid to the position of Ukrainian and foreign historians. The author subjects views of some representatives of the Romanian school under critical reduplication. The need of comprehensive and impartial nature of consideration of issues is grounded.

Keywords: state tendency, ideological scheme, historical context, autochthony, historical law.